

Σὺν Θεῷ

DISSERTATIO HEBRÆO-
PHILOLOGICA,
E INTEGRITATE VOCIS

ד ר נ ב

PSALM. XXII. 17.

Quam

Suffragante Ampliss: FAC. PHIL. in in-
clyto Musarum Aboëns. Lyceo,

DIRECTORE

Viro Præclarissimo,

M. SIMONE PAULINO,

Lingv. Hebr. & Græcæ Profess: cele-
berrimo, atque h. a. Decano specta-
bili, Præceptore & Promotore
jugiter devenerando.

PRO HONORIBUS MAGISTERII,
Eorumq; privilegiis rite consequendis, candido
doctorum examini modeste submittit

JOHANNES. J. UTTER, Finl.

In Audit. Max. die 29. Maij Anni 1688.

ABOÆ, Exc. apud Joh. WALLIUM, A.T.

Inclytæ, Magni Ducatus Fenningiæ, Academiæ Regiæ PATRIBUS Amplissimis,
Reverendissimo Dn. PRO-CANCEL-
LARIO, Magnif. Dn. RECTORI, ad-
modum Rev. Cousultiss. Experientiss.
Præclariss. & Excellentiss. omnium fa-
cultatum DNN. PROFESSORIBUS, e-
ruditi orbis luminibus fulgentissi-
mis, desideratissimis, gra-
vissimis.

UT ET

Reverenda dignitate, devotâ pietate, Huma-
nitate & doctrina maxime con-
spicuis Viris:

Dn. CHRISTIERNO PROCOPOEO,
Pastori in Lomuoli meritiss. & Nu-
tritio liberalissimo.

Dn. ERICO THOMÆO, Pastori
in Stundo vigilantissimo.

Dn. JOHANNI WOIVALENIO,
Pastori Regiminis attentissimo, san-
gvinis jure mihi conjunctissimo.

SALUTEM ET FELICIA FARA !

In quaam Hebream, ob vene-
randam antiquitatem,
studiumq; ejus sacrum, ob
insignem utilitatem & sum-
mam necessitatem, maxi-
mis efferenda laudibus, norunt omnes, qui
eram lupinis discernere, & vitam inter
bone conscientie & recte rationis polos ro-
tare didicerunt; dignis autem ea mactatu-
rus elogis, & legitimo eloquii charactere
adumbraturus, aut ingentius ingrederetur
æquor, quam ut scapha ejus foret enavi-
gando, aut procul omni dubio, facundie
non vulgaris gloriam, oportet ut sit con-
secutus, egregieq; columnam posuerit lau-
dis. Tanta enim ejus est antiquitas, ut na-
ta sit cum orbe nato, tanta dignitas, ut
lingua Prophetarum, Angelorum, imo ipsius
Dei passim audiat. Ego proinde, ne ta-
lem Majestatem tenui verborum apparatu
obumbram, sacro eam veneror silentio, Con-
tentus hac vice vocem CAARI Ps. xxlii. 17.
Satis intricatam & vexatam, ad indultum
Amplissime Facult. Philosoph. & tenorem
Constitutionum Academicarum, mittere sub
incud.

incudem Disputationis. Quam faustissi-
mâ, Ampliss: & Reverend. nominum Ve-
strorum præscriptione insignitam, Tibi Pa-
tronô Magno, Vobis Mecenatibus, Promo-
toribus, Preceptoribus, Evergetis & Fau-
toribus, summa animi veneratione, nec non
quodis obserdantie & honoris genere eter-
num suspiciendis, devenerandis, in humili-
mi gratissimique animi resuñeror consecro
& offero, indubitatam fôvens spem, ut
me (Vestrum Clientem, strictissimâ cujus-
unque Sacramenti religione obligatiorem)
tam benevolo affectu complectamini, quam
benigno soletis literas literatosque alios.
Meum erit Altissimum Numen, ex intimis
cordis recessibus orare, dignetur Vos, in
his terris omnigenâ benedictione, satura-
tos, cœlesti satiare ambrosia!

Reverendiss. Dn. Episcopi, Magnif.
D. Rect. Vestr. Ampliss. & Re-
verend. Dignit.

Humillimus cultor,
JOHANNES BITTER,
Auct. & Resp.

PRO O E M I U M

Vix tam pro Helena certatum à Græcis, quam pro voce CAARI à πυλού κεφάλῳ Criticorum cœtu: De eam namq; Philologi una cum Theologis in tot sententiarum abeunt divertia, ut, quot capita, tot de eadem reperias sententias: Unde Clariss: Pfeiff: eam haud immerito crucem appellavit Criticorum; causa vero hujus rei est, quod alii sub vexillo Iudeorum, Christianorum alii acriter militent, quorum hi illos extum hebreum corupisse, & in locum CAARU, vel per epenthesin CAARU, CAARI substituisse arguunt; id autem an data opera, vel casu quodam, ob affinitatem literarum Vau & Jod, sit factum, inter eos minime convenit: Illi vero suum CAARI tam mordicus defendunt, ut centies mortem oppeterent, quam CAARU admitterent, siquidem extum sacrum hebreum, talis lectio vel scriptio, emi indignum redderet. Ulteriusq; igitur partis rationibus discussis, & defendantibus vocis voṭicav relictis, γνησιότητι communissima lectionis adhærebo.

A. S.I.

Lectionem CARAꝝ à rad. CARAH fodit, perfodit, inter alios, imprimis urgent Pontificii, conantes ita probare Textum Hebraeum hodiernum veteris Test: esse corruptum, ut versionis vulgatæ audierat eo facilius obtineant, quod ex pronunciato Gordoni Huntlæi Jesuitæ ad oculum patet, qui, in epist. Controvers. Tom. I. Contr. I. cap. 8 non veretur in hæc verba erumpere: *Non solum est ambiguus Hebraicus textus, sed in multis etiam locis depravatus, quæ tamen loca in nostra vulgata editione adhuc correcè & integrè extant, quippe quæ facta est ante illam deprivationem.* Quare non rectè faciunt illi, qui, rejec̄o vulgato & sincero textu, configiunt ad textum iudaicum iam depravatum. Hæc ille latitudinidè & immodestè. §.2.

§. II.

Rationes autem quibus suam assertiōnēm stabiliunt, sunt variæ. Prima delimitur ab auctoritatibus cum aliorum, tum præcipue Rabbi Chajim, collectoris Masoræ, qui in Masorâ magnâ finali, ad ordinem literarum incipientium ab Aleph Resch, ad vocem Ari sic fatur: *In quibusdam libris correliis, inveni scriptum CAARU, & in margine lectum CAARI. Sed quæstivi inter illas voces, quæ cum Vau scribuntur in fine vocis, & leguntur cum Jod, sed non inveni illam vocem CAARU numeratam in enumeratione earum.*

§. III.

Cui argumento variis occurrere licet exceptionibus. Quarū prima erit inconsequentiæ demonstratio, qvæ patet ab illatione particularium

ticularium ad universalia. Licet e-
nim quidam codices habeant CAARU, inde tamen eam lectionem
genuinam statuere non valet con-
sequentia, cum in multo pluribus,
& quidē accuratissimis exemplaribus,
tam manu scriptis, quam impres-
sis CAARI reperiatur. Et si secun-
dum multitudinem exemplarium sit ju-
dicandum (verba sunt cl. Leusden.)
Sancti numerus exemplarium habentium
CAARI erit decuplo, si non centuplo
major. Secunda. Hæc nota Rabbi
Chajim, nihil ipsi Masoræ præjudi-
care potest, non enim à Masore-
this sed ab hoc est Masoræ addi-
ta, quod glossæ ejus diversus cha-
racter ostendit. Tertia. Propterea se-
jugulant gladio, qui ad hanc glo-
sam refugiunt, sic enim inquit Rab-
bi: Quasi vocem CAARU, inter vo-
ces scri-

ees scriptas cum Vau & ledas cum Iod,
sed non inveni. Ergo constat can-
dem antiquitus per Vau in fine
dictionis scriptam non fuisse. **Quar-**
ta. Ipsa Masora finalis, cui hæc
glossa immediatè est subscripta,
satis refutat lectionem **Caari** his
verbis: **Vox Caari** quater occur-
rit, bis cum **Kametz** scilicet Psal:
22: 17. & Jes. 38. 13. bis cum **Pa-**
tach, utpote num. 24. 9. Ezech. 22:
25. Unde liquet Masoram finalem,
quæ majoris est momenti quam
glossa **Rabbi Chajim**, statuere e-
tiam hoc in loco esse scriptum **Ca-**
ari per **Iod** & quidem per **Kametz**
ab initio. Qvam lectionem etiam
Masora parva confirmat. Præte-
rea **Aben Esra** & **Salomon Jarchi**,
qui circa undecimum seculum ju-

xta cl. Leuid, vixerunt; calculum suum lectioni CAARI adjiciunt. Quinta. Exemplaria, in quibus Rabbi Chajim, superiori seculo, CAARU extitisse asserit, cum sint multo recentiora ipsa Masora, ei nihil præjudicare valent, quæ jam inde ab ipsis Esdra & virorum Synagogæ magnæ temporibus teste Buxtorf. passim in Comm. Masor. est adornata & posteritati, peculiari curâ divinâ, tradita.

§. IV.

Secundum argumentum, quo lectionem CAARI destruere conantur, petitur ex Masora Textuali ad Num. 24: 9. ubi sic habetur: Vox CAARI bis occurrit, videlicet num. 24: 9. Et Psal. 22. 17. Ubi CAARU scriptum est. Ast illa nota Malorethica sibi non Constat. Dicit namque bis

bis tantum ocurrere vocem CAARI, quam quater extare modo allegata scripturæ dicta evincunt, & quidem cum diversa vocali sub Capb, (locis, in Masora textuali, citatis) secundum Masoram parvam & cum Jod in fine. Relinquitur ergo Masoram Textualem si non ad omnes, tamen ad non-nulos codices esse spuriam & vitirosam: Afferentibus hoc ipsum viris numero & eruditione insignibus.

§. V.

Tertia ratio, qua lectionem CAARI adstruere satagunt, est presumpta ab interpretibus, qui hoc CAARI transtulerunt per significationem fodiendi. Qvod refugium illis parum aut nihil patrocinatur, ut ex seqventibus videbitur

tur, ubi r̄ō CAARI eadem significatio assignabitur.

§. VI.

Quarta ratio, quā Judæos CAARI corrupisse arguunt, est, quod crucifixio & perforatio manuum & pedum Christi illâ voce clarissimè indigitetur. Sed qvis Judæos hâc accusatione gravabit, cum neque Christus neq: Apostoli hanc dicam eis unquam inscripserint. Et, si CAARI mutassent ad obscurandam crucifixionem Salvatoris nostri dulcissimi, cur ratione haud absimili verbum 19. Ubi divisio vestium & projectio sortis ad oculum monstrantur, & alia fidei suæ directè opposita loca, non immutarunt? Imo potius centies mortem obiissent Judæi, qvam ut patarentur vel hilum in textu He-

bræo,

bræo Sacro immutari. Insigne ergo
divinæ providentiaz testimonium
est, quod gens judaica, Christianis
alias infensissima, ip[s]i tamen τὰ
λόγια τὸ Ιησοῦς in pessimæ suæ causæ
pericli conservare & submini-
strare debuit. Lectione CAARI,
ob prænominatas causas rejectā,
pedetentim me ad consideratio-
nem CAARI accingam.

g. VII.

A ciem oculorum ad vocem CA-
ARI dirigi, tot tortuosæ laby-
rinthorum Maæandri, tot perplexi,
difficultatū sentes, tot deniq[ue] expo-
sitionū varietates turmatim sese of-
ferunt, ut q[uo]d te veritas totus relin-
qvaris dubius. Cum tamen lectio
& scriptio CAARI, testimoniiis Ma-
foreticis, concordi omnium judæ-
orum vero, & omnium ferè codi-

cum consensu, ut solidissimis innatur fundamentis: Ideo plane supervacaneum arbitror, plures de eâ ducere lineas, præsertim cum in formâ Grammaticâ, & significatio- ne ejus investiganda, amplior eam diducendi sece offerat campus.

S. VIII.

Judæi, cum pluribus aliis è Christia- norum Philologorum scholis, exi- stimant hanc vocem esse deriva- tam a nomine *ARI*, leo, & particula comparatiya *Caph*, & tale cudit hemistichium: *Sicut leo manus meas* *& pedes meos*, ḥ̄k̄n̄v̄ repetentes verbum *Hikkiphuni* circumdede- runt me, à radice *Zakaph* circum- dedit. Et ut facilius intelligas, quomodo leo manus & pedes cir- cumdet, affingunt eum circulum facere, è quo animal, cui insidia- tur.

etur leo, præ formidine exire neq; ve-
at ut R. David Kimchi h.l. id graphi-
ce depingit his verbis: *Circumde-
derunt me sicut leo, qui describit caudā suā
circulum in sylva, quo viso animal quod cun-
que non audet inde egredi, præ metu &
formidine leonis, sed colligunt pedes suos anteri-
ores & posteriores, leoq; superveniens reperit
prædam in medio circuli sui.* Cui Bochar-
tus hoc modo occurrit. Commento hoc
de circulo leonino quid insulsius? Leonem,
vijâ præda, quivis credat ad eam non conten-
dere rectâ, sed locum circumscribere? aut cir-
culo, quem caudâ describit, vim inesse magi-
cam, quâ feræ defixa maneant & immobiles?
aut feras non fugere dum sit circulus & pa-
sienter expectare, donec circumscriptæ sint?
Itaq; Kimchi dum ex leone quasi
Mathematicum facere voluit, pro-
didit se malum Physicum. Es
præter absurditatem, quâ leonem
pedes & manus & non totum ho-
minem circumdare venditant, re-
felluntur

telluntur ex masora, magnæ apud
 eos & eruditos quosvis auctori-
 tatis ; imprimis genuinâ illâ &
 non corruptâ. Masora enim
 parva h. l. expresse habet. CAARE
 bis reperitur *Keretatum*, sub dua-
 bus significationibus. Testibus
 etiam D. Calovio in Critico sacro
 biblico, Pfeistero, in dubiis vex.
 Leusd. Hebr. Philo. & cœte-
 ris. In Masora vero magna finali
 integrum nobis sistitur Alphabeto-
 tum, constans ex binis vocibus, qvæ
 diversam habent significationem,
 h. e. ejusmodi vocum geminarum
 quæ scriptione conveniunt. E. G.
Amir occurrit Isa. 17.6. & Hos. 4.7.
 Sed diverso significatu: ibi enim
 ramum summum: hic vero mutabo si-
 gnificat. *Sithnah* legitur Gen. 26.21.

& Eisd. 4, 6. sed distincta signifi-
tione: Ibi enim nomen propri-
um loci est: hic vero adversatio-
nem sive accusationem notat. Vo-
ces ejusmodi in dicto catalogo re-
cenſentur octo & nonaginta, in
quibus *CAARI* est vox sexagesi-
ma, occurrens Isa. 38, 13. & Psal.
22, 17, referentibus etiam Aucto-
ribus nominatis, ll. cit. Unde faci-
le apparet aliam significationem
in Eſaia, in Psalmo aliam requiri;
Jam vero priori loco, significatio,
ſicut leo, cum ~~τυναφέια~~ textus quam
maxime convenit. Ergo aliud
quid posteriori, in textu certo cer-
tius hoc testimonio Masoretico de-
signabit. Præterea Judæorum ex-
positioni repugnat ut ὡς τὸ παρόδη
referam. I. *Psalmi scopus*, q̄d est de-
ſcripsio passionis & crucifixionis
Chri-

Christi, cuius, ratione pedum & manuum, v. 17. mentio fit, quod consummatum fuisse, ex historia passionis Domini luce meridianâ clarius patet. 2. Locus parallelus Zach, 12, 10, videbunt, quem transfixerunt, quem Johannes cap. 19. 37. ad crucifixionem Christi applicat. 3. Interpretum tam Orientalium quam Occidentalium ὁμοψηφία.

§. IX.

Christianorum nonnulli, ut Voëtius, Leuld. &c retinent significationem ut leo, repetendo verbum *Hikkiphuni*; Sed eidem assignando significationem, descendente à *Nakaph*, quæ coincidit cum *Nakabh* perforavit, perfodit vel incidit. Nam literæ *Beth* & *P* facile inter se permutantur; ut talis sit sensus. Nam circumdederunt me canes

nes, cætus malignantium peforarunt
instar leonis manus meas & pedes
meos. Qvæ explicatio tolerari pos-
set, ni expressis Masoræ verbis, a-
liam hic quam apud Esa. cit. loc.
significationem reqvirétiibus, con-
tradiceret; ut taceam circumdandi
notionem hujus verbi usitatiorem
esse & commodiorem, qvia con-
cilio malignantium concinnius tri-
buitur qvam pertundendi; Leo
denique non manus solum & pe-
des, verum potius totum corpus
omniaque ossa perfodiendo con-
tereret.

§. X.

Quidam, rejecta verbi repetitio-
ne, ad supplendam sententiā
aliud quoddā subaudiunt. Ut Cal-
dæus vocem mordendi: Raschi, con-
terendi

terendi: Christiani nonnulli perfo-
randi. Pari modo alii, haud postremi
comatis viri. Qvibus concedendum
ellip̄ses in sacris literis esse quidem
usitatas, ut Psal. 120, 7. Ego pacem
(subintellige diligo) at cum loquor,
ip̄s̄ ad bellum (subaudi concla-
mant) Verum ad hujusmodi elli-
p̄ses non facile configiēdum, cum
tam aliud verbum qvam perforan-
di hic posset subintelligi. Et Ma-
sora nihili duceretur, quæ hic si-
gnificationem leonis prorsus ex-
cludit.

§. XI.

Reperies quam plurimos, lin-
 gvæ hebrææ peritissimos, qui
 vocem hanc putant compositam
 ex CAARU foderunt & CAARI
 sicut leo, qvorum unum puncta,
 alterum literas p̄æ se ferat.

Quam

Quam sententiam D. D. Wasmuth,
in Disp. sua inaugurali Kilonia A. 1666.
habita, fovet, dicens vocem ex u-
troq; significatu esse compositam,
ad designandam perffessionem &
percussionem immanem & trucu-
lentam, qualis est Leonum, atq; sic
hanc scriptionem & lectionem,
non sine mysterio esse factam, si-
quidem & facinus ipsum Judæorum
exprimat & facinoris qualitatē, ra-
biem Scil. eorum. Eadem sen-
tentiae favet Arias Montanus, verba
Majoræ BITHERE LISCHENE male ex-
plicans & minime attendens, hic
non esse *duplicem* unius vocis, eodem
loco positæ, Sed *diversum* duarum
vocum scriptione convenientium
& diversis locis extantium *signifi-
catum*: ut ex superius allatis jubare
meridianο clarius liquet. Præte-

rea ejusmodi vocum synæresis officit simplicitati sensus literalist. Ut sileam literam Caph, hoc modo, & præfixam servilem, & verbi literam radicalem reddi, quod plane est insolens.

§. XII.

Cum superius commemoratæ rationes, notionem leonis penitus excludant, aliam viam interpres circa vocis hujus lectionem & scriptiōnem ingrediuntur: Quidam addendo unicum punctulum & faciendo ex **CAARI**, **CAARE** in regimine cum **Tiere**, ablato **Mem** finali, hoc sensu: *perforantes manuum pedumq.* Ad qvorum sententiam accedere, inter cætera prohibet vocalium *audertia* divina, qvæ carum mutationem, pro cuiusvis placito haud patitur, cum sint li- teris

teris cœrvæ, Alii deducendo eam
ē rad. Syriaſmum redolente CAR
deturpavit, fœdavit: unde & Aqvi-
las ἡσχυραν vertit. Hinc in infin. Piel
foret CAER, & cum affixo CAARI,
ſensu tali: *Congregatio maleficorum
circumdeſerunt me, deturpando me ma-
nibus atq; pedibus meis, ſive deturpan-
do mihi manus meas & pedes meos.*
Sed cum CAR, sub significatione
deturpandi Hebræos lateat, & affi-
xum inf. I. ordinariè ſignificet a-
ctive, NI autem paſſivè, Conf. D.
D. Wasmuth, Ebr. reſtit. pag. 235.
Explicandum foret: *Dum ego de-
turpo manus meas & pedes meos, ſen-
ſu plane nullo.*

§. XIII.

Plurimi quoque in Philologiâ He-
bræa nullis ſecundi, natales huic
voci tribuunt à Rad. CARAH fodit
B2 perfodit

perfodit, habentes eam pro tertiam
 plurali præteriti in Kal: Ubi Ana-
 logicè esset CARU; admisla vero
 Anomalia, ita hujus ut aliarum vo-
 cum irregularium, per epenthesin
 inferentes Aleph, sicut in *Rhaeme*
exaltabitur Zach. 14. v. 10. *Iod* vero
 in fine dicunt positum pro *Vau*,
 quoniam litteræ hæ facile inter se
 permuntantur, ut Ester. 10. vers. ulti-
 mo *NASAI* acceperunt pro *NASAU*
 &c. Sed cum *CAARI* non inveni-
 atur, inter voces scriptas cum *Iod*
 & lectas per *Vau*: Et puncti τῷ *Iod*
 impressi non detur solidaratio, præ-
 ter conjecturam stigmatum in
 Christi crucifixione, & annorum
 Christi supputationem, sibi mini-
 me constantem: Utique Judæi ab
 omni fallationis suspitione absol-
 vuntur.

vuntur: & Masorethis τὸν *Iod* pun-
ctum præcedaneum non ventrale
defendentibus sua relinqvitur au-
toritas.

§. XIV.

Optime deniq; rem acu tetigisse
videntur, qui vocem **CARRI** de-
ducunt à rad. *Cur fudit, perfudit, Quæ*
licet hodie in Sacris Vei. Test.
Pandectis non reperiatur, fuisse ta-
men apud Hebræos in usu, radi-
ces collactaneæ *Carah* & *Kar* satis
superque arguunt. Quantum ad
priorēm, notum est verba qviscen-
tia media *Vau*, & ultimā radicali
He, manente eādem significatio-
ne, suas facile permutare formas.
E:g. *Dum* & *Damah*, *Hum* & *Hamah*
&c. Ad posteriorem verò quod at-
tinget, tum nemo inficias ibit, lite-
ras ejusdem organi facile inter se
pemur-

permutari, ut *Tsébhak* & *Schahhak* risit &c. Sic *Cur* & *Kur*. Restitui quoq; hæc vox potest à radice Arabica *Cur* vel *Car* cum significacione fodiendi, non deturpandi. Imo nomen Hebræum *Cur*, significans catinum & fornacem metallicam, qvæ à fodiendo nomen aptè sortitur, prædictam radicem veram esse clarè demonstrat.

§. XV.

Concessa radix *Cur*, Analogicè in Particip; Benoni habet *Car*, plur. *Carim*, velut è *Kum* fit *Kam*. plur. *Ksmim*, Aleph hoc, vel per epenthesin inferitur, vel loco *Vau* adhibetur in hoc verborum genere, ut in *Kasm* Hes. 14.10. pro *Kam*. R. David Kimchi afferit Alephesse radicale, in verbis quiescentibus media *Vau*, & delitescere in *Kametz*.

Non

Non ergo propter Aleph hoc ad
 matres lectionis, aut Arabismura
 confugiendum, cum in textu he-
 bræo alia ejusmodi loca occurrant,
 ut æquè *Caarim* liceat legere pro
Carim, ac *Raamoth* pro *Ramoth* Prow.
 24. 7. & *Schaatim* pro *Schatim* Ez.
 28. 24. &c. *Mem* finale per apo-
 copen aufertur, ut in *Lecari* ad pri-
 mores, 2. Reg. ii. 4. pro *Lecarim*;
Haccari idem, 2. Reg. ii. 19. *Amni*
 populorum 2. Sam. 22. vers. 44.
 pro *Ammim*; *Hitsi* sagittas, 2 Sam.
 20: 36, & 38. pro *Hittim* *Hbori* f.
 raminum Genes. 40: 16; *Schalischis*
 triarii 2 Sam. 23: 8. Est ergo *CAARI*
 Participium Benoni plurale, pro
CARIM, factâ epenthesi Aleph & ca-
 pocope *Mem*, sicque exponi po-
 test: *Consilium* (nomen collecti vñ)

in aliq.

malignantium circumdederunt me fo-
dientes manus meas & pedes meos.
Qvæ expositio D.D.Calovio valdè
arridet, neq; id sine prægnantibus
causis. Hoc enim pacto, vocis CAARI
integritas conservatur, & Judæi à
dicâ sibi inscriptâ liberantur; dein-
dè, tum Masoræ eandem scriptio-
nem, at diversam significationem
hic & Ela. 38, innuenti, tum οὐεχέως
textus, tum analogiæ fidei, tum
formationi Grammaticæ, tum lyn-
taxi apprimè consulitur. Tot de-
niq; interpretibus, significationem
fodiendi adhibentibus sua habe-
atur libertas.

§. XVI.

Rationum vero, qvibus hanc af-
fertionem oppugnatum eunt,
principiæ sunt petitæ ab Auditoritate
contrariæ Masoræ, cui in para-
grapho

grapho qvarto, ut spero, est satis-
factum. & codicum qvorundam an-
tiqvitate, CAARU legi oportere
asserentium. Verum his infinita
exemplaria contrarium statuen-
tia, & antiqvitatem Maloræ genui-
næ oppono, præsertim cum eo-
rum fides non satis sit probata, qui
primum CAARU scriptum se vi-
disse jactitant. *A suffragio inter-*
pretum, Præteritum hoc loco ad-
hibentium. Ast argumento hoc
non, qvantum sperant, obtinent.
Septuaginta enim interpretes Par-
ticipium Ebræum CAARI, ut sa-
pē alias, per Aoristum ὠργάν red-
diderunt, quos plurimi alii sune-
secuti. Paraphrast: vero Chaldæ-
us supplendo Participiū NATHECHIN
sat ostendit sc CAARI pro parti-
cipio

cipio agnovisse. Duplicem deniq;
& insignem Anomaliam, in unâ
eademque radice inusitata admittendam moleste ferunt: Verum
cū reperiantur voces tot imo plures anomalies requirentes, non erit mirum, id, de hâc cruce Criticorum, stutuere. Præterea *Aleph* secundum qvosdam, ut supra inuenbam est radicale, non ergo necesse est illud dicere epentheticū, neque sic duplicem admittere anomaliā, præter solam *Apocopē*; neque eam in rigore dictam, quoniam cum similibus sub communem regulam, ut ex allatis exemplis patuit, cogi potest, quæ ut sint pauca facit monumentorum durè Hebræorum paucitas.

§. XVII.

Qvi plura de hac re desiderat,
 consulat D.D. Calovium bibl-
 iust. h. l. Pokokium, Matthæ.
 um Polum, Pheisterum, Altin-
 giuum, Glassium, Leusden, &
 alios de voce CAARI. Mihi vero
 Benevoli Lector, tantum de ma-
 xime intricatâ hâc & arduâ mate-
 ria, rudi quanqvam Minervâ pro-
 temporis, instituti & sumptuum ra-
 tione, disseruisse sufficiat, qui de
 tuo candore certus, his ultimam
 huic labori impono
 manum.

Μένω Θεῷ τῷ παντοκράτορι δόξα.

IN VIRUM JUVENEM,
Ut virtutum, ita artium Palladiarum cultura
insigniter conspicuum,

DN. JOHANNEM UTTER, FINLAND.
Sanioris Philosophiae Caudid. meritissime
pro summis in Philosophia honoribus, eorum
privilegiis ritè adipiscendis Hæbreo - Philolo-
gicè de Caari publicius disputaturum, Fa-
vitorem & Popularem nunquam non ho-
randum;

Anagrammatismus applausorius,
JOHANNES UTTER,
ONUS, E RE TITAN.

Scandere Pieria præcelsa cacumina tentans,
Pergrave non putet hic ONUS esse, vacare
Gæmænis

Continuò, florent primi duos temporis anni;
Insimul est E RE lateat TITAN ut in ejus
Cordibus eximiis Phœbi. Sic ampla brabea
Turba novena parabit ēi. Patriota colende,
Hujus es exemplum, quoniam rimaris Hebraæ
Ephætiv & volvis vacis CAARI peracutè:
Ergò brevi Tibi Pimpleides sat magna parabūs
Præmia, quæ studiis Te monstrant invigilasse
Aoniis. Tibi gratulor, optans vela secunda,
Solicitansq; Deum, longos in Nestoris annos
Quò vivas ad amicūm cognatūm q; levamen!

Quē ἐσπευσ μήρως animo Penelop. fudit
JOHANNES ER. JUSTANDER, Fir